

HOEKSCHEWAARDS LANDSCHAP

Visie op het Nationaal Landschap Hoeksche Waard

Nationaal Landschap Hoeksche Waard,
een nieuw begrip voor een historisch landschap.
Wat is dat, zo'n nationaal landschap? Is het een
soort landschapsreservaat, waar ontwikkelingen
zoals woningbouw, bedrijfsterreinen en kassen
niet meer mogen? Of kan dat juist wel, mits er
maar een paar stukjes karakteristiek landschap
over blijven?

Er zijn wel ideeën, maar er is nog niet echt over
nagedacht. Hoekschewaards Landschap geeft
in deze brochure haar visie op dit nieuwe begrip.
Als aanzet voor overheden, bestuurders en
maatschappelijke organisaties om gezamenlijk
invulling te geven aan een oud landschap in
een nieuwe omlijsting.

De aanleiding

Met het uitbrengen van de Vijfde nota Ruimtelijke Ordening heeft de regering het ruimtelijk beleid voor de komende jaren gepresenteerd. Belangrijk onderdeel van deze nota is de Hoeksche Waard, die erkend wordt als nationaal landschap.

Met deze status is een start gemaakt voor een periode, waarin de Hoeksche Waard als bijzonder gebied zal worden ontwikkeld. Een gebied aan de rand van de zeer verstedelijkte omgeving van Rotterdam, Spijkenisse en Dordrecht.

De kwaliteit van de ruimte

Hoekschewaards Landschap streeft naar behoud van het kenmerkende landschap van de Hoeksche Waard. Natuur en natuurontwikkeling nemen daarbij een belangrijke plaats in. Daarnaast heeft de Hoeksche Waard een rijke cultuur, een kleurrijke historie en een bodemarchief dat teruggaat tot pré-Romeinse tijden. Kwaliteiten die uitstekend passen in een nationaal landschap.

Definitie nationaal landschap

Een gebied van ten minste regionale omvang (of 10.000 hectare), bestaande uit een samenhangend geheel van een of meerdere van de volgende elementen: natuurgebieden, water, bossen, cultuurgronden en nederzettingen. Het geheel vertegenwoordigt een grote rijkdom aan natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten en cultuurhistorische waarden.

De Hoeksche Waard is, omgeven door rivieren, op een natuurlijke manier begrensd. Elke andere begrenzing, zoals de hoge snelheidslijn of de provinciale weg van Oud-Beijerland naar 's-Gravendeel, is gekunsteld en zal afbreuk doen aan dit nationaal landschap.

De dragers van het landschap, uitgangspunt van denken en handelen

Vijf landschappelijke kenmerken vormen de dragers van het nationaal landschap Hoeksche Waard: de ecologische structuur, water, cultuurgronden, historie en de belevingswaarde.

De ecologische structuur

Natuurgebieden en verbindingzones vormen een samenhangende ecologische structuur. Kenmerkend voor de Hoeksche Waard zijn het zoetwatergetijdengebied van de Oude Maas en de kreken. Dijken fungeren als natuurlijke schakels. Mogelijkheden tot het verder ontwikkelen van een ecologisch uniek en waardevol gebied zijn volop aanwezig.

Hoekschewaards Landschap geeft prioriteit aan het verder ontwikkelen van deze structuur. Niet alleen door het realiseren van nieuwe natuur, maar ook door natuurlijk beheer van agrarische gebieden. Belangrijk is de samenhang. Dat geeft de beste kansen voor een waardevolle flora en fauna. Daarnaast is het van wezenlijk belang dat er, structureel, geld beschikbaar komt voor natuurbeheer.

Deltawater

Rivieren vormen een wezenlijk onderdeel van het landschap van de Hoeksche Waard. Het zoetwatergetijdengebied aan de noordzijde, in combinatie met de 'wetlands' aan de zuidzijde, vormen een spilfunctie in Deltanatuur.

De buitendijkse natuurgebieden van de Hoeksche Waard zijn van bijzonder belang. Geen op zich staande gebieden, maar onmisbaar onderdeel van het natuurlijk systeem van de Zuid-Hollandse en Zeeuwse Delta. Het Nationaal Landschap is in dat opzicht grensoverschrijdend.

Gemeentelijke en particuliere initiatieven die aansluiten op Deltanatuur moeten worden gestimuleerd.

Cultuurgronden

De weidse akkers en weidegebieden zijn bepalend voor het open landschap van de Hoeksche Waard. De landbouw, met haar groot- en kleinschalige functies, is daarom een onmisbare partner in ontwikkelingen van het nationaal landschap.

Hoeksche Waard, nationaal landschap

Hoekschewaards Landschap wil de karakteristieke landbouw behouden zonder daarbij agrarische ontwikkelingen in de weg te staan. Echter, ontwikkelingen zoals glastuinbouw, bosbouw en intensieve veehouderij passen niet in dit beeld. Initiatieven tot een natuurvriendelijke bedrijfsvoering worden gestimuleerd. Daarbij past ook de aanleg van kleinschalige natuurelementen, zoals erfbeplanting en paddenpoelen.

Zou de vlasteelt weer terugkomen in de Hoeksche Waard?

Historische en archeologische waarden

Historische aspecten (beschermde dorpsgezichten, molens, oude gebouwen en boerderijen) zijn belangrijke oriëntatiepunten in het landschap. Het krekensysteem en de Binnenbedijkte Maas zijn zichtbare en deels onveranderde overblijfselen uit een ver verleden. Het bodemarchief bevat veel archeologisch materiaal.

Hoekschewaards Landschap wil deze kenmerkende en historische omgeving in stand houden. Daarbij is uitbreiding van beschermende maatregelen voor deze historische kwaliteiten absoluut noodzakelijk. Samen met betrokken bewoners wordt gestreefd naar behoud van een karakteristieke en historische omgeving.

Belevingswaarde

In een regio met toenemende verstedelijking en bedrijvigheid fungeert het landschap van de Hoeksche Waard als 'verademing' voor bewoner, gebruiker of bezoeker. Door de nabijheid van de Randstad is de belevingswaarde van de Hoeksche Waard met elementen als openheid, ruimte, rust en duisternis van grote betekenis.

Betrokkenheid bij het landschap en respectvol omgaan met de omgeving zijn de basis voor het ontwikkelen van een eigen landschapsidentiteit. De bewoner moet trots kunnen zijn op 'zijn'

landschap. Hij moet het gevoel hebben er deel van uit te maken, er 'mede-eigenaar' van te zijn. Hoekschewaards Landschap stimuleert dit door een breed aanbod van educatieve- en recreatieve activiteiten voor diverse doelgroepen.

Wonen, werken, verkeer en recreatie

In een nationaal landschap wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd. De nieuwe status van het gebied betekent niet dat ontwikkelingen worden stilgelegd. Er komt geen 'slot' op de Hoeksche Waard. Integendeel, het nationaal landschap zal nieuwe impulsen geven aan vormen van wonen, werken en recreatie die het landschap versterken.

Wonen

Stads- en dorpsontwikkeling zijn vooral gericht op de bewoners van het gebied en economisch afhankelijk. Woongebieden worden voorzien van groene en natuurlijke overgangen met het landschap. Water speelt daarbij een prominente rol. Aangewezen groene zones blijven vrij van bebouwing. Hoogbouw past niet in een nationaal landschap.

Hoekschewaards Landschap streeft naar natuurontwikkeling in een directe relatie tot het woon- en leefmilieu. Buitendijks bouwen is ongewenst. Binnendijks moeten landschapsverstoringen worden vermeden. De kwaliteit van wonen en leven mag niet afhankelijk zijn van afzonderlijke gemeentelijk beleid, maar moet onderdeel worden van regionale gebiedsontwikkeling.

Werken

Bedrijvigheid moet de vitaliteit van de streek stimuleren, zonder de landschappelijke kwaliteiten aan te tasten. Bovenregionale activiteiten kunnen niet in het gebied worden gesitueerd. Bestaande en nieuwe bedrijven moeten worden voorzien van groene en natuurlijke overgangen met het landschap.

Bedrijventerreinen moet worden ingepast in het landschap

Hoekschewaards Landschap zal de ontwikkeling van grootschalige bedrijventerreinen met kracht bestrijden. Dit geldt bijvoorbeeld voor het bedrijventerrein ten oosten van de hoge snelheidslijn, zoals voorgesteld in de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. Ontwikkeling van nieuwe bedrijvigheid zal gepaard moeten gaan met aandacht voor duurzaamheid, milieu en alternatief energiegebruik.

Verkeer

Bij verkeer en vervoer gaat het om beheersing van de mobiliteit. De hiervoor benodigde infrastructuur moet worden ingepast in het landschap. Nieuwe infrastructuur mag in geen geval tot verdere versnippering leiden.

Hoekschewaards Landschap is zich bewust van een groeiende mobiliteit als gevolg van economische en recreatieve ontwikkelingen. Een regionaal mobiliteitsplan moet daarom onderdeel zijn van het ontwikkelingsplan voor het nationaal landschap.

Recreatie en toerisme

Dag- en verblijfsrecreatie in relatie met water, natuur, historie en landbouw moeten worden gestimuleerd. Ontwikkeling van grootschalige voorzieningen wordt tegengegaan.

Groen, ecologisch en kleinschaligheid zijn speerpunten voor een recreatief beleid. Beleving van het landschap door toegankelijkheid is een voorwaarde voor succes. Natuurgebieden kunnen door zonering ecologisch worden beschermd. Voor inwoners uit de naaste omgeving (Spijkenisse, Dordrecht, Rotterdam en IJsselmonde) vormt de Hoeksche Waard een recreatief landschap dat uitermate geschikt is voor dagrecreatie (wandelen, fietsen, kanoën of paardrijden). Met name voor de nieuwe woon-

locaties op IJsselmonde ligt de Hoeksche Waard binnen handbereik. Ook voor kleinschalige verblijfsrecreatie (kamperen bij de boer, minicampings) zijn er uitstekende mogelijkheden.

Samenhang en integrale ontwikkeling

Een goede regie en samenhang tussen de verschillende ontwikkelingsgebieden zijn voorwaarden voor een succesvol nationaal landschap.

Overheden en maatschappelijke organisaties zullen moeten samenwerken aan een strategische integrale gebiedsontwikkeling. Zij verbinden zich tot het opstellen van een 'masterplan'. Er dient een onafhankelijke gebiedscoördinator te worden aangesteld.

Hoekschewaards Landschap wil als maatschappelijke organisatie uitdrukkelijk samenwerken met betrokken overheden. Deze samenwerking moet verder gaan dan gehoord worden, inspraak leveren, meedenken en meepraten. De vereniging kan steunen op een breed maatschappelijk draagvlak. Deze steun en specifieke deskundigheid op het gebied van natuur, milieu en landschap zijn voldoende argumenten om als 'partner' van overheden te kunnen functioneren.

Hoekschewaards Landschap zal daarbij zeker geen bestuursrol ambiëren. Wel wil zij bestuurders bouwstenen en middelen aanreiken om het nationaal landschap vorm te geven.

"Oeverlopers"

Vereniging Hoekschewaards Landschap
Postbus 1080 – 3260 AB Oud-Beijerland
Website: www.xs4al.nl/~hwl

Oud-Beijerland, januari 2002

Tekst : Dick Bussing en Jan Prince
Foto's : Hoekschewaards Landschap
Druk en Layout : Drukkerij van der Stoep B.V.